

Як правило, саме кадети очолювали місцеві відділення ВСМ. Активна матеріальна допомога кадетів у межах ВСМ свідчить про їх високу моральну позицію, зайняту ними під час війни. Їхня позиція «внутрішнього миру» найбільш точно відповідала дійсності. Під час війни потрібно було робити все необхідне, за для того, щоб країна перемогла, відкинути майже всі політичні амбіції за ради перемоги. З моральної точки зору це цілком було виправдано.

Список використаних джерел

1. Державний архів Російської Федерації – (далі – ДАРФ). – Ф. 102. 0-0 Департамент поліції Міністерства внутрішніх дел.
2. ДАРФ. – Ф. 523. Партия народной свободы. – Оп.1. – Спр. 1, 7, 9, 16, 20, 21, 22, 24. Документы ПНС в Украине.
3. ДАРФ. – Ф. 523. – Спр. 245, 343. Материалы ВЗС и ВСГ.
4. Государственная Дума: стенографические отчеты. Созыв четвертый. Сессия II. – СПб.: [Гос. тип.], 1914. – Ч. III –XIX [1] с., 2046 стб.; Ч. VI. – X. [2] с., 1928 стб.; Ч. У. –XLI с. 1396, [34] стб.
5. Думова Н. Г. Кадетская партия в период первой мировой войны и февральской революции / Н. Г. Думова. – М.: Наука, 1988. – 267 с.
6. Думова Н. Г. Предисловие к настоящему изданию: – Миллюков П. Н. Воспоминания / Н. Г. Думова. – М.: Политиздат, 1991. – 618 с.
7. Дякин В. С. Буржуазия, дворянство и царизм в 1911–1914 гг. (Разложение третьеиюньской системы) / В. С. Дякин. – Л.: Наука, 1988. – 288 с.
8. Изгоев А. С. Русское общество и революция / А.С. Изгоев – М.: 1910. – 174 с.
9. Ленин В. И. О поражении своего правительства в империалистической войне / В. Ленин // Ленин В. И. Полн. собр. соч. – Т. 26. – С. 287–291.
10. Миллюков П. Н. Воспоминания / П. Н. Миллюков. – М.: Политиздат, 1991. – 618 с.
11. Протоколы Центрального Комитета и заграничных групп конституционно-демократической партии. 1905 –: середина 1930 –х. гг.: в 6 т. – М.: РОССПЭН, 1997. –. – Т. 2: 1912 – 1914 гг. 1997. – 520 с.
12. «Речь», ежедневная газета, орган ЦК КДП.(1906-1917).
13. Русские ведомости. общественно- политич. газета; выходила в Москве с 1863 по март 1918 г.
14. Фракция народной свободы. Военные сессии 26 июля 1914 г. – 3 сентября 1916 г.: [в 2–х ч.] / [ЦК ПНС]. – Пг.: 1916. – 255 с.
15. Pearson R. The Russian moderates and the crisis of Tsarism, 1914–1917. L, 1977.
16. Riha T. Russian European. Paul Miliukov in Russian politics. Notre Dame– L., 1969.

References

1. Derzhavnyy arkhiv Rosiys'koy Federatsiyi (dali – DARF). – F. 102. 0-0. Departament polytssy Mynysterstva vnutrennykh del.
2. DARE. – F. 523. Partya narodnoy svobody. – Op.1. – Spr. 1, 7, 9, 16, 20, 21, 22, 24. Dokumenty PNS v Ukraine.
3. DARE. – F. 523. – Spr. 245, 343. Materyaly VZS y VS•H.
4. Hosudarstvennaya Duma: stenohrafycheskye otchety. Sozvy chetvertyy. Sessyya II. – SPb.: [Hos. typ.], 1914. – Ch. III –KhKh [1] s., 2046 stb.; Ch. VI. – Kh. [2] s., 1928 stb.; Ch. U. –KhLII s. 1396, [34] stb.
5. Dumova N. H. Kade't'skaya partya v peryod pervoy mirovoy voyny y fevral'skoy revolyutsyy / N. H. Dumova. – M.: Nauka, 1988. – 267 s.
6. Dumova N. H. Predyslovye k nastoyashchemu yzdanyyu: – Mylyukov P. N. Vospomynaniya / N. H. Dumova. – M.: Polytyzdat, 1991. – 618 s.
7. Dyakyn V. S. Burzhazyya, dvoryanstvo y tsaryzm v 1911–1914 hh. (Razlozhenye tret'eyuny'skoy systemy) / V. S. Dyakyn. – L.: Nauka, 1988. – 288 s.
8. Yz•hoev A. S. Russkoe obshchestvo y revolyutsyya / A.S. Yz•hoev – M.: 1910. – 174 s.
9. Lenyn V. Y. O porazhenyy svoecho pravytel'stva v ymperyalystycheskoy voynе / V. Lenyn // Lenyn V. Y. Poln. sobr. soch. – T. 26. – S. 287–291.
10. Mylyukov P. N. Vospomynaniya / P. N. Mylyukov. – M.: Polytyzdat, 1991. – 618 s.
11. Protokoly Tsentral'noho Komyteta y zahranichnykh hrupp konstytutsyonno–demokratycheskoy partyy. 1905 –: seredyana 1930–kh.

hh.: v 6 t. – M.: ROSSPЭN, 1997. –. – Т. 2: 1912 – 1914 hh. 1997. – 520 s.

12. «Rech'», ezhednevnyaya hazeta, orhan TsK KDP.(1906-1917).
13. Russkiye vedomosti. obshchestvenno- polytych. hazeta; vykhodyla v Moskve s 1863 po mart 1918 h.
14. Fraktsyya narodnoy svobody. Voennye sessyy 26 yulya 1914 h. – 3 sentyabrya 1916 h.: [v 2–kh ch.] / [TsK PNS]. – Ph.: 1916. – 255 s.
15. Pearson R. The Russian moderates and the crisis of Tsarism, 1914–1917. L, 1977.
16. Riha T. Russian European. Paul Miliukov in Russian politics. Notre Dame– L., 1969.

Zolotarev V. S., Ph.D associate professor Ukrainian geography at Kharkiv National Automobile and Highway University (Ukraine, Kharkiv). zolvist@i.ua

Cadets Party's Activity in the First World War

In this article examines the activities of the Cadets Party and the evolution of its views during the First World War. We consider the attitude of the party before the war and highlight practical steps for the organization of voluntary military assistance at the front. The party had its own concept on the war and its practical actions contributed to victories on the front.

Keywords: Constitutional Democratic Party, the First World War, ARUZ, ARUC.

Zolotarёv B. C., Kandidat istoricheskikh nauk, doцент кафедры украиноведения Харьковский национальный автомобильно– дорожный университет (Украина, Харьков). zolvist@i.ua

Деятельность партии кадетов в Первой мировой войне

В статье исследуется деятельность кадетской партии и её эволюция в годы Первой мировой войны. Рассмотрено отношение партии к факту начала войны и рассмотрено практические действия по организации добровольческой помощи армии на фронте. Партия имела свою концепцию по отношению к войне и практической деятельностью способствовала победам армии на фронтах.

Ключевые слова: Конституционно-демократическая партия, Первая мировая война, ВЗС, ВГС.

* * *

УДК 94(32):008

Заплетнюк О. А.,
аспірантка кафедри історії стародавнього світу
та середніх віків, Київський національний університет
ім. Т. Г. Шевченка (Україна, Київ), dgadefra@mail.ru

ЦАРСЬКА ВЛАДА В ЄГИПТІ ТА ФІВАНСЬКЕ ЖРЕЦТВО В ПЕРІОД XVIII ДИНАСТІЇ

Розглянуто політичні та ідеологічні причини посилення культу Амона в Єгипті в період правління XVIII династії (приблизно 1543–1292 рр. до Р.Х.) та збільшення влади фіванського жрецтва. В період Середнього царства культ Амона укріплюється в Фівах та починає розповсюджуватися за його межами. Амон отримує риси інших могутніх богів єгипетського пантеону, а особливості його образу як «невидимого божества» і «творця усього живого» дозволила фараонам вивести Амона на рівень вседержавного бога у період Нового царства. У статті акцентується увага на розгляді відносин між фараоном та жрецтвом в доамарнський період, досліджується посилення впливу фіванських жерців в період правління цариці Хатшепсут та спроби зменшити їхню владу фараонами Аменхотепом II та Тутмосом IV.

Ключові слова: Єгипет, Карнацький храм, царська влада, Амон, ідеологія, фіванське жрецтво.

В період Другого перехідного періоду близько 1675 р. до Р.Х. в кінці правління XIII династії Єгипет знову розпався, а на північ країни хлинули полчища азійських племен *гіксосів* («царі – пастухи») [2, с. 17], які мали, на думку дослідників, семітські коріння. Можливо, це були аморитські грабіжники [10, с. 15]. На півдні Єгипетської держави місто Фіви залишалися сильним політичним центром, правителі якого очолили визвольну війну за об'єднання Єгипту під своєю владою. Засновник Нового царства, фараон XVIII династії Яхмос I (прибл. 1539–1514 рр. до Р.Х.) просунувся на північ країни і на 15-ому році правління захопив столицю гіксосів Аваріс. Після шести років облоги була взята і

фортеця Шарухен у південній Палестині, що слугувала останнім пунктом перебування гіксосів. Переможні війни Яхмоса I не тільки укріпили царську владу та об'єднали державу під владою фіванської династії, але й сприяли розповсюдженню та посиленню культу місцевого бога Фів – Амона.

В період визвольної війни Амон отримав роль бога-покровителя, що супроводжує незримо фараона. Жерці Амона підтримували кампанію Яхмоса I матеріально, а переможна війна принесла їм збагачення та політичну силу. У текстах Амон фігурує як Амон–Ра, поєднання двох божеств було політично вигідно, адже Геліополь мав значну силу та вплив у північному регіоні. Стела Яхмоса I з Карнацького храму звеличує фараона як «Улюбленого кровного сина Амона–Ра» [9, с. 52]. Інша стела з Карнаку вказує на значні донатії фараоном у золоті, сріблі, лазуриті та бірюзі «для свого батька Амона–Ра». Культ Амона розповсюджується і за межами Фів. Пахері, управитель Нехену на півдні від Фів, у своїй гробниці пише формулу підношення «Амону, як володарю обох земель» [7, с. 50].

Наступник Яхмоса I Аменхотеп I (прибл. 1525–1504 рр. до Р.Х.) будує святилище з травертину для священної барки Амона, культовий об'єкт Амона–Ра в Карнаці. Написи на святилищі присвячені «Амону, володарю двох тронів та обох земель» [3, с. 58].

Фараон Тутмос I (1514–1492 рр. до Р.Х.) також активно продовжував будівництво в Карнаці, спорудивши IV та V пілони та колонний зал між ними. Також Тутмос I встановив два гранітні обеліски [6, с. 116], які відносяться, до речі, до класичних атрибутів сонячної теології. Ці обеліски фараон присвятив «своєму батьку Амону–Ра, володарю обох земель, для якого встановив ці два обеліска біля воріт у храм, пірамідіон (якого) зроблений з електрику» [7, с. 51].

Після смерті Тутмоса I престол посів його син від наложниці Тутмос II, який вступив у шлюб з дочкою Тутмоса I Хатшепсут, народженою від офіційної царської дружини цариці Ахмос. Правління Тутмоса II продовжувалося недовго і залишило по собі мало документів. Фараон здійснив військову кампанію в Нубію для придушення повстання в регіоні. Він присвятив свою перемогу богу Амону, божественному батьку своєму.

Тутмос II помер у молодому віці, залишивши від молодшої дружини Ісиди малолітнього сина Тутмоса. Єгипетський престол посіла його сестра і дружина Хатшепсут (прибл. 1473–1458 рр. до Р.Х.) у ролі регента при малолітньому фараоні. Перші роки Хатшепсут діяла як типовий регент, відводячи панівну роль у всіх діях малолітньому Тутмосу. Однак, були присутні ознаки того, що вона не підкорялась традиціям, про що свідчить присвоєний нею титул «Володарки Обою земель» [14, с. 95]. Але вже на 7-ому році правління Тутмоса III, вона прийняла повну титулатуру фараона та регалії царської влади, які буде утримувати до 21-го року правління. Хатшепсут вважала себе законною спадкоємицею престолу через свій статус дитини від офіційної Царської дружини, і пропагувала ідею, що Тутмос I визнавав її права на престол і оголосив своєю наступницею [13, с. 229]. Хатшепсут офіційно прийняла традиційне зображення себе як фараона чоловічої статі, однак у своїй титулатурі використовувала детермінативи та слова жіночого роду, підкреслюючи свою стать. Хатшепсут часто звеличується

як «Хор» у жіночому образі, «прекрасна богиня» та «дочка Ра» [12, с. 103].

Однак, жінки не могли наслідувати престол Єгипту і для легалізації своїх прав, незважаючи на те, що вона була дочкою Тутмоса I, Хатшепсут звернулася до фіванського жрецтва. Підтримку їй надав храм Амона, де Хатшепсут виступала у ролі «дружини бога» та верховної жриці. Цариця розвернула агресивну пропагандистську програму, щоб вказати на свою обранність богом Амоном–Ра і продемонструвати її царську родословню.

Саме в період правління Хатшепсут культ Амона досягає піку своєї могутності. Ніколас Рівз вважає, що саме царювання Хатшепсут заклало фундамент для майбутньої Амарнської революції [11, с. 34]. Цариця оголошується дочкою самого Амона, його спадкоємицею і земним втіленням на троні єгипетському. На стінах заупокійного храму цариці у Дейр–ель–Бахрі, що зводився протягом п'ятнадцяти років [15, с. 176], є сцени її божественного народження, де Амон наказує Хнуму, щоб той створив Хатшепсут і її Ка, а бог Тот вітає царицю Ахмос з народженням божественного дитя. До своєї титулатури Хатшепсут додає епітет «З'єднана з Амоном» [12, с. 107]. При Хатшепсут верховний жрець Амона Хапусенеб одночасно посідає і світську посаду візиря. Для підтвердження свого зв'язку з Амоном, цариця проводить ряд святкувань і подій, які висвічуються у написах у Червоному святилищі в Карнаці та на обеліску Хатшепсут. Зокрема, проводилися святкування «Чудового свята Опет», яке святкувалося 11 днів кожної осені другого місяця щорічного розливу Нілу. В ці дні по алеї від Карнацького храму до Луксорського йшла процесія зі статуями бога Амона, богині Мут та їхнього сина Хонсу у священних барках на плечах жерців. Це свято нарівні зі Святом Долини, коли Амон Карнацький відвідував володіння богині Хатхор на західному березі і заупокійний храм правлячого фараона, стали щорічними найголовнішими подіями Фів. Це була значна пропаганда [11, с. 38].

У Карнацькому храмі цариця Хатшепсут звала чотири обеліски, два з яких збереглися сьогодні. Обеліски були присвячені її батьку богу Амону та Тутмосу I, як земному батьку Хатшепсут. У текстах та малюнках зосереджена увага на її правах на єгипетський престол, який вона отримала від Амона. У написах використовується чоловічий та жіночий детермінативи, тобто Хатшепсут виступає як дочка та син Амона: «... Цариця Верхнього та Нижнього Єгипту, Володарка обою земель (Маат–ка–Ра) створила для свого батька Амона, Володаря тронів Обою земель, два обеліски ... Вони вкриті електриком, щоб осяювати Дві землі як сонячний диск Атон. Ніколи не було створено нічого подібного з початку землі. Створено для нього (Амона) сином Ра Хатшепсут Хенемет–Амон, якому дане життя навечно як Ра» [8, с. 25]. Далі напис сповіщає: «Дочка Амона–Ра, улюблениця його ... яку Амон сам представив на трон Південного Она (Фіви) та обрав захисницею Єгипту» [8, с. 26].

На пірамідіоні обеліску Хатшепсут зображена сцена коронації, на якій цариця стоїть на колінах перед богом Амоном–Ра, що вінчає її блакитною короною хепреш. На стінах храму у Дейр–ель–Бахрі зображені сцени подорожі до країни Пунт, звідки в Єгипет було доставлено багато коштовних товарів, значна частина яких осіла в храмі Амона та збагатила фіванське жрецтво

[13, с. 231]. Сама експедиція у Пунт була присвячена Амону, батьку Хатшепсут. Незважаючи на сильну владу Хатшепсут, зображення молодого Тутмоса III з'являються поряд з махучою, а сам принц увінчаний королівськими коронами. Однак, деякі їхні парні зображення демонструють панівне становище регента. Зокрема, на стінах храму у Дейр-ель-Бахрі Тутмос III керує підношеннями цариці Хатшепсут, яка представлена в образі богині Хатхор [5, с. 60].

Підсумком правління Хатшепсут стало нечуване посилення фіванського жрецтва і його вплив на царя, що призвело до заняття важливих державних посад жерцями Амона. Храм Амона підтримав Хатшепсут у її намірах легалізувати своє право на престол, пропагував її божественність та богообранність, і, у свою чергу, отримав збагачення та владу від цариці Хатшепсут. Воцаріння регента не зустріло, таким чином, значної опозиції в державі, а підтримання статусу царя молодого Тутмоса III посилювало позиції Хатшепсут.

Тутмос III (прибл. 1479–1425 рр. до Р.Х.) став повновладним правителем на 21-му році правління. Період його правління прийшовся на небувалу могутність фіванського жрецтва, яке продовжило збагачуватися, завдяки завойовницьким війнам фараона. Тутмос III провів за своє правління сімнадцять військових кампаній, розширивши свій вплив у Сирії та Палестині. Данина, яку мали платити колонії включала у себе золото, дорогоцінні метали, та інші коштовні речі. Фрагмент розпуску стіни з Фіванської гробниці Собекохтепа (ТТ 63) показує Нубійські дарунки, які включають золоті прикраси, деревину, шкіру тварин. Сирійці приносять дорогоцінні вази, парфуми [11, с. 41]. Країна збагачувалася, завдяки колоніальним володінням. В результаті походів Тутмоса III Єгипет перетворився на справжню велику імперію.

Тутмос III продовжив розбудовувати Карнацький храм, створивши VI Пілон. На північній стіні центральної каплиці були вибиті відомі аннали Тутмоса III, де присутнє зображення дарів Амону-Ра від фараона, включаючи два обеліски, що були створені для «Амона-Ра, Володаря обох престолів двох земель». Ідеологія універсального правлячого бога, який поєднує в собі небо і сонце, була політично вигідною, і Амон-Ра ідеально підходив на цю роль. Одним з епітетів Амона-Ра в епоху Тутмоса III став «Володар неба» [7, с. 58]. В Карнацькому храмі фараоном також була встановлена стела (Саіго 34010) з чорного граніту заввишки 180 см, де був зображений Тутмос III перед Амоном-Ра. У перших строках стели бог вітає фараона та перераховує перемоги, які сам Амон-Ра подарував йому: «Ти прийшов до мене у радості, щоб побачити мою красу, мій син, мій переможець, Менхепер-Ра, безсмертний! ... Я надав тобі відвагу та перемогу над усіма землями» [8, с. 27]. Тутмос III залишив по собі могутню Єгипетську імперію з постійною професійною армією та сильною центральною владою. Натомість, фіванське жрецтво також досягло піку своєї могутності та впливу. І наступні фараони XVIII династії намагатимуться цю владу послабити.

Спадкоємцем Тутмоса III, його син Аменхотеп II (прибл. 1427–1401 рр. до Р.Х.) також проявляв військову активність в Нубії та Леванті. Однак, за час свого правління фараон не продовжив добру традицію попередників щодо розбудови Карнацького храму [7, с. 59].

Спадкоємцем Аменхотепа II став його син Тутмос від другої дружини Тіа, яка мала східні коріння [11, с. 45]. Тутмос IV (прибл. 1401–1391 рр. до Р.Х.) зайняв престол у досить молодому віці і правив близько десяти років. Своєю основною метою молодий фараон бачив утримання завойованих територій та розширення впливу Єгипту у Сирії. Однак держава Мітанні була дуже могутньою, і побоюючись хеттської загрози, Тутмос IV уклав з Артатама I, царем Мітанні, угоду.

В період правління Тутмоса IV Карнацький храм був величезною організацією, держава в державі. Він мав великі земельні наділи, військові трофеї попередніх кампаній, у розпорядженні фіванського жрецтва була велика кількість слуг та рабів, вплив жрецтва Амона відчувався у всіх галузях державного управління. Культ Амона вже століттями панував в Єгипті як головний та універсальний бог, що приніс перемоги фараонам. Для Тутмоса IV постало питання утримання під контролем такої могутньої організації та обмежити вплив фіванського жрецтва на царську владу.

Тутмос IV протиставив Амону культ сонячного бога Ра, якому фараон був зобов'язаний своїм сходом на престол Єгипту. Цьому присвячена була «Стела сну», яку Тутмос IV встановив між лапами Сфінкса у Гізі. У верхній частині стели зображена сцена підношення Тутмоса IV богу Хармакісу в образі сфінкса. У тексті стели батьком фараона називається не Амон, як зазвичай, а Хармакіс-Хепрі-Ра-Атум, який приснився майбутньому царю і обіцяв престол, якщо той очистить вид піску статую статую сфінксу: «Подивись на мене! Побач мене, мій син, Тутмос! Я твій батько Хармакіс-Хепрі-Ра-Атум, який віддасть тобі своє царство на землі. Ти надінеш білу та червону корони як наслідний принц, вся країна буде належати тобі... Ти будеш моїм захисником» [4, с. 321]. Тутмос, який був одним з багатьох синів Аменхотепа II і не вважався спадкоємцем, послушав бога, очистив сфінкса і невдовзі посів престол під іменем Тутмоса IV.

Однак, окрім міфічних елементів, стела несе важливу ідеологічну інформацію. Батьком правлячого фараона оголошується не Амон, а Атум, творець всесвіту, представлений в образі Хармакіса (бога сонця в образі сфінкса, який ототожнювався з Хорахті). Тутмос IV проголошує свого покровителя, за яким стояло жрецтво Геліополя [11, с. 45]. З тексту «Стели сну» можна зробити висновок про натягнуті відносини між фіванським жрецтвом та фараоном, який намагатиметься обмежити їхню владу, посилюючи культ іншого бога. При Тутмосі IV та його спадкоємці Аменхотепі III жерці Амона не посідали більше важливих державних посад. Тутмос IV носив прикраси із зображенням бога-сонця, а сам часто зображувався у нубійській перцю, увінчаний сонячним диском. Бог сонця став покровителем фараона. Саме при Тутмосі IV з'являється поклоніння Атому, як формі, видимому тілу бога Ра. Атон згадується на написі зі скоробея часів Тутмоса IV, який був присвячений святкуванню зустрічі нубійських племен. Остання фраза тексту: «... для того, щоб зробити жителів іноземних земель підданими Атону навечно» [11, с. 49].

Таким чином, намагаючись знайти підтримку для визвольної війни, подальших військових кампаній та легалізації влади, як у випадку з царицею Хатшепсут, фараони XVIII династії зіткнулися з посиленням фіванського жрецтва, яке тепер впливало на політичне

життя в країні. У назриваючому протистоянні фараони Аменхотеп II та Тутмос IV, який взагалі протиставив Амону культ Ра-Хорахті, намагалися обмежити владу жерців. Наступник Тутмоса IV Аменхотеп III буде намагатися утримувати баланс у відносинах з фіванським жрецтвом, підтримуючи також інший культ бога сонця. Врешті решт, конфлікт досягне апогею в період релігійної революції Аменхотепа IV (Ехнатона).

Список використаних джерел

1. Брестед Д., Тураев Б. История Древнего Египта. – Минск: Харвест, 2003. – 832 с.
2. Иосиф Флавий. О древности еврейского народа. Против Апиона. (пер. Я. Израэльсона и Г. Генкеля). – Санкт-Петербург, 1898. – 109 с.
3. Björkman G. Kings at Karnak: A Study of the Treatment of the Monuments of Royal Predecessors in the Early New Kingdom. – Upsala: Acta Universitatis Upsaliensis, 1971. – 154 p.
4. Breasted J. H. Ancient Records of Egypt. Historical documents. Vol. II, The Eighteenth Dynasty. – Chicago: The University of Chicago Press, 1906. – 428 p.
5. Davies V. Hatshepsut's Use of Tuthmosis III in Her Program of Legitimation // Journal of the American Research Center in Egypt. – 2004. – Vol.41. – P.55–66.
6. Habachi L. The Obelisks of Egypt: Skyscrapers of the Past. – Cairo: American University Press, 1984. – 203 p.
7. Hoffmeier J. K. Akhenaten and the origins of Monotheism. – London: Oxford University press, 2015. – 293 p.
8. Lichtheim M. Ancient Egyptian Literature. Volume II: The New Kingdom. – Berkeley: University of California Press, 1976. – 239 p.
9. Miosi, Frank T. A Reading Book of the Second Intermediate Period Texts. – Toronto: Benben Publication, 1981. – 106 p.
10. Redford B. D. Akhenaten. The Heretic King. – Princeton – New Jersey: Princeton University Press, 1987. – 254 p.
11. Reeves N. Akhenaten. Egypt's False Prophet. – London, 2005. – 208 p.
12. Robins G. The names of Hatshepsut as king // The Journal of Egyptian Archaeology. – 1999. – Vol.85. – P.103–112.
13. Shaw I. The Oxford History of Ancient Egypt. – Oxford: University Press, 2000. – 523 p.
14. Tyldesley J. Chronicle of the Queens of Egypt. – London, 2006. – 224 p.

References

1. Brested D., Turaev B. Istoriya Drevnego Egipta. – Minsk: Harvest, 2003. – 832 s.
2. Iosif Flaviy O drevnosti evreyskogo naroda. Protiv Apiona. (per. Y. Izraelsona i G. Genkelya). – Sankt-Peterburg, 1898. – 109 s.
3. Björkman G. Kings at Karnak: A Study of the Treatment of the Monuments of Royal Predecessors in the Early New Kingdom. – Upsala: Acta Universitatis Upsaliensis, 1971. – 154 p.
4. Breasted J. H. Ancient Records of Egypt. Historical documents. Vol. II, The Eighteenth Dynasty. – Chicago: The University of Chicago Press, 1906. – 428 p.
5. Davies V. Hatshepsut's Use of Tuthmosis III in Her Program of Legitimation // Journal of the American Research Center in Egypt. – 2004. – Vol.41. – P.55–66.
6. Habachi L. The Obelisks of Egypt: Skyscrapers of the Past. – Cairo: American University Press, 1984. – 203 p.
7. Hoffmeier J. K. Akhenaten and the origins of Monotheism. – London: Oxford University press, 2015. – 293 p.
8. Lichtheim M. Ancient Egyptian Literature. Volume II: The New Kingdom. – Berkeley: University of California Press, 1976. – 239 p.
9. Miosi, Frank T. A Reading Book of the Second Intermediate Period Texts. – Toronto: Benben Publication, 1981. – 106 p.
10. Redford B. D. Akhenaten. The Heretic King. – Princeton – New Jersey: Princeton University Press, 1987. – 254 p.
11. Reeves N. Akhenaten. Egypt's False Prophet. – London, 2005. – 208 p.
12. Robins G. The names of Hatshepsut as king // The Journal of Egyptian Archaeology. – 1999. – Vol.85. – P.103–112.
13. Shaw I. The Oxford History of Ancient Egypt. – Oxford: University Press, 2000. – 523 p.
14. Tyldesley J. Chronicle of the Queens of Egypt. – London, 2006. – 224 p.

Zapletniuk O. A., graduate student of the Department of Ancient History and the Middle Ages, Kiev National University named after Taras Shevchenko (Ukraine, Kyiv), dgadefra@mail.ru

The royal power in Egypt and the Theban priesthood during the XVIII dynasty

The article is devoted to the political and ideological reasons for the increase of the cult of Amun in Egypt during the reign of the XVIII dynasty (approx. 1543–1292 BC) and an increase of power of the Theban priesthood. During the Middle Kingdom, the cult of Amun in Thebes strengthens and begins to spread beyond its borders. Amun acquires the features of other powerful gods of the Egyptian pantheon, his image as «the invisible deity» and «creator of all living things» allowed Pharaohs to do Amun the national god during the New Kingdom. The article focuses on examining the relationship between Pharaoh and the priesthood during Pre-Amarna period. The author investigates the growing influence of the Theban priests in the reign of Queen Hatshepsut, and considers attempts to reduce their power of Pharaoh Amenhotep II and Thutmose IV.

Keywords: Egypt, Karnak temple, the royal power, Amun, ideology, the Theban priesthood.

Заплетнюк О. А., аспірантка кафедри історії древнього миру і середніх століть, Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка (Україна, Київ), dgadefra@mail.ru

Царская власть в Египте и фиванское жрецество в период XVIII династии

Рассмотрено политические и идеологические причины усиления культа Амона в Египте в период правления XVIII династии (приблизительно 1543–1292 гг. до Р.Х.) и увеличение власти фиванского жрецества. В период Среднего царства культ Амона укрепляется в Фивах и начинает распространяться за его пределами. Амон приобретает черты других могущественных богов египетского пантеона, а особенность его образа как «невидимого божества» и «создателя всего живого» позволила фараонам вывести Амона на уровень общесоциального бога в период Нового царства. В статье акцентируется внимание на рассмотрении отношений между фараоном и жрецеством в доамарнийский период, исследуется усиление влияния фиванских жрецов в период правления царицы Хатшепсут и попытки уменьшить их власть фараонами Аменхотепом II и Тутмосом IV.

Ключевые слова: Египет, Карнакский храм, царская власть, Амон, идеология, фиванское жрецество.

* * *

УДК 94(38)

Магдич О. Р., студент магістратури, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), martin_zagrebski@ukr.net

КОНФЛІКТ МІЖ КОРОЛІВСЬКОЮ ВЛАДОЮ ТА КАТОЛИЦЬКОЮ ЦЕРКВОЮ У ПОЛЬЩІ У 1078–1079 РР.

Розглянуто проблему першого в історії Польщі конфлікту між королівською владою та католицькою церквою. Автор намагається пов'язати першотипний конфлікт з обставинами внутрішньої політики короля Болеслава II. В праці досліджені образи фігурантів конфлікту у середньовічних джерелах.

Ключові слова: єпископ Станіслав, король Болеслав II, Гал Анонім, Вінцент Кадлубек, Ян Длугош, бунт підневільних, право опору, nobiles, milites.

У 1079 році в Польщі відбулись події, які доволі серйозно змінили життя цієї країни та хід політичної історії. Відбувся перший серйозний конфлікт між князівською (державною) владою та католицькою церквою, обставини якого доволі загадкові та й досі викликають багато запитань у дослідників. Справа в тому, що у квітні 1079 року польський король Болеслав II видав наказ стратити краківського єпископа Станіслава, якого запідозрив у зраді.

Дана проблема є однією з ключових для польської історичної науки. Перш за все тут варто відзначити авторів, праці яких присвячено дослідженню цього конфлікту. Це Роман Гродецький [6], Тадеуш Грудзінський [7], Генрік Ловмянський [15], Мар'ян Плезій [17]. Значне місце у вивченні посідають роботи істориків Анки,